

Het lynxen-verstand van dr. Paul Janssen in Rome

Dr. Paul Janssen voorstellen is overbodig. Toen Canvas en Radio 1 in 2005 peilden naar 'de Grootste Belg', eindigde hij op de tweede plaats na pater Damiaan maar vóór wielericoon Eddy Merckx.

Janssen Pharmaceutica, Johnson & Johnson, geneesmiddelen als Haloperidol, Motilium, Daktarin en Fentanyl, en daarbij 22 eredoctoraten en 850 wetenschappelijke publicaties zijn onlosmakelijk verbonden met deze geniale arts uit Turnhout, die helaas 'slechts' 77 jaar werd.

Lange tijd was de Kempenaar mee in de running voor de Nobelprijs. De Zweedse Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Natuur en Scheikunde hanteert echter als maatstaf *May not work for (personal) gain*, met andere woorden: men moet research doen voor een universiteit of een ziekenhuis. En dus kreeg Paul deze meest prestigieuze prijs nooit, al verdiende hij hem ten volle.

Casina Pio IV

Paul Janssen stierf in Rome, en wel op dinsdag 11 november 2003. De Kempense dokter was als overtuigd agnosticus ("Wat ik niet zie, kan ik niet geloven!") toch ruim dertig jaar en voor het leven lid van de Vaticaanse Wetenschappelijke Academie (Pontificia Accademia delle Scienze), een eerbiedwaardige instelling die in 1936 werd opgericht door paus Pius XI. Ze resideert in de Casina Pio IV, een monumentale, zestiende-eeuwse villa binnen de muren van Vaticaanstad. Deze Academie heeft tot doel de studie van de wiskunde, fysica en natuurwetenschappen en de epistemologische vraagstukken die daarmee verband houden te bevorderen. Epistemologie is de leer van de zoektocht naar kennis.

Deze academie ontsproot uit de Accademia dei Lincei (de Lynxen-academie: voor mensen die zoals de lynx een scherpe blik en een scherp verstand hebben), die al in 1603 tijdens het pontificaat van paus Clemens VIII werd gesticht door de arts Federico Cesi. De Accademia dei Lincei is nog steeds gevestigd in het Palazzo Corsini op de Via della Lungara in Trastevere. Het is de oudste nog bestaande wetenschappelijke academie ter wereld!

Galileo Galilei

Merkwaardige vaststelling: Galileo Galilei werd op 25 augustus 1610 lid en nadien zelfs voorzitter van de Pontificia Accademia delle Scienze. Maar ruim twintig jaar later zou de kerkelijke rechtbank in Rome de zeker voor die tijd hoogbejaarde Galilei (68) veroordelen tot huisarrest, omdat hij in zijn beroemde werk *Dialogi Sopra i Due Massimi Sistemi del Mondo* het heliocentrisme had verdedigd en daar niet op wou terugkomen. Vlak na deze veroordeling zou hij hebben uitgeroepen: *Eppur si muove* (En toch beweegt ze!). Galilei was er immers van overtuigd dat de aarde rond de zon draait en niet andersom, zoals de paus het maar al te graag wilde. Of hij dat ook écht gezegd heeft, kan niet wetenschappelijk bevestigd worden. Maar het is wel een heel mooie uitspraak, en dit hele verhaal toont toch maar weer aan dat het bloed kruipt waar het niet gaan kan... en dat de Rooms-Katholieke Kerk zijn vel wilde. Pas in 1992 werd zijn naam gezuiverd: paus Johannes Paulus II sprak zijn excuus uit en Galileo Galilei werd als gelovig mens erkend.

Residenza Paolo VI

Maar laten we terugkeren naar de geniale Kempense dokter. Paul Janssen verbleef begin november 2003 met zijn echtgenote Dora Arts in Rome om het 400-jarige bestaan van de pauselijke Academie mee te vieren. Hij wilde er per se weer de topmensen uit zijn vakgebied ontmoeten. Het echtpaar verbleef in hotel Residenza Paolo VI aan de Via Paolo VI, vlakbij Vaticaanstad. Vanaf het dakterras van dit hotel had het echtpaar een prachtig uitzicht op de Sint-Pietersbasiliek. Dokter Janssen voelde zich echter al een tijdje zeer moe en verzwakt. Hij kende tijdens de laatste jaren van zijn leven toenemende gezondheidsproblemen en had al een hart- en een vaatoperatie moeten ondergaan. Gaan dineren interesseerde hem niet meer, drukte nog minder. Hij wilde enkel nog luisteren. Luisteren naar gedichten over Rome. De avond vóór zijn dood had de dokter een onderhoud met paus Johannes Paulus II. Paul Janssen beschouwde de paus als een intelligente persoon en was benieuwd hoe hij omging met de problemen van de katholieke kerk. Elke drie jaar kwam de Accademia trouwens bijeen in Rome en had de dokter contact met de paus.

Ingewijden wisten dat de dokter er van uitging dat hij niet meer uit Rome zou terugkeren. 's Anderendaags, op dinsdag 11 november, gingen Dora en Paul niet naar de academische zitting. Er werd een paardenkoetsje gehuurd en het echtpaar reed de ganse dag rond in Rome, terwijl Dora voorlas uit *A Literary Companion to Rome* van John Varriano, een Amerikaanse professor Geschiedenis en Kunstgeschiedenis. Dit boek staat nog steeds bekend als de beste literaire gids over Rome. Hierin staat ook een gedicht van Percy Bysshe Shelley, "*Is there a more romantic way as to die in Rome in presence of someone you love.*" Toen ze 's avonds terugkeerden naar hun hotel, zakte Paul in de lift op weg naar hun kamer plots in elkaar. Hartaderbreuk. Hulp kon niet meer baten.

Meduceum

Het lichaam van de dokter werd overgevlogen naar België en een week na zijn overlijden vond de zeer druk bijgewoonde begrafenis plaats in de decanale Sint-Pieterskerk in Turnhout.

En P.B. Shelley? De Engelse romantische dichter stierf niet in Rome, zoals hij wellicht graag gewild had, maar verdronk in de Ligurische Zee in de buurt van La Spezia nadat zijn schoener de 'Don Juan' was gekapseisd in een plotse storm. Zijn as werd nadien wél bijgezet op het *Cimitero acattolico*, vlakbij de Piramide van Gaius Cestius in Rome.

Wie het leven en werk van dokter Paul met eigen ogen wil bewonderen, kan daarvoor in Turnhout het Meduceum bezoeken dat gevestigd is in de tuin van het Sint-Victorinstituut. De bovenste verdieping van dit boeiende museum is volledig gewijd aan Paul Janssen. Een bezoek kan enkel na afspraak (via de toeristische dienst van de stad Turnhout) en onder begeleiding van een gids.

met dank aan clublid Jef Van Gool voor deze bijdrage
(schrijfwedstrijd 2024)

Bronnen

- Oxford Dictionary of National Biography s.v. Shelley, Percy Bysshe (1792-1822), poet;

- www.pas.va (Pontificia Accademia delle Scienze);
- Kempen rouwt om pionier (Ivo Meulemans, Het Nieuwsblad, 13/11/2003);
- Ontmoeting met paus deed hem deugd (Ivo Meulemans, Het Nieuwsblad, 14/12/2004);
- Dokter Paul was een genie (Ivo Meulemans, De Standaard, 27/4/2007);
- John Varriano: A Literary Companion to Rome, uitg. St. Martin's Griffin, New York, 1991;
- P. Van der Hoeven: Galilei, uitg. Het Wereldvenster, Baarn, 1966;
- Luc Verhuyck: SPQR, Anekdotische Gids voor Rome, uitg. Athenaeum – Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2006;
- Geerdt Magiels: Paul Janssen, pionier in farma & in China, uitg. Houtekiet Antwerpen/Amsterdam, 2005;
- Meduceum, Kasteelplein 20, 2300 Turnhout, www.meduceum.be, toerisme@turnhout.be, tel. 014/44.35.55.